

⁵⁵⁾ Praeludien, σελ. 18.

⁵⁶⁾ Πρβλ. ἰδίᾳ τὰς ἐξῆς στροφάς.

Ganz spät, nachdem die Teilung längst geschehen,
Naht der Poet, er kam aus weiter Fern';
Ach, da war überall nichts mehr zu sehen,
Und alles hatte seinen Herrn.

Weh mir! so soll denn ich allein von allen
Vergessen sein, ich, dein getreuster Sohn?
So liess er laut der Klage Ruf erschallen
Und warf sich hin vor Jovis Thron.

Wenn du im Land der Träume dich verweilet,
Versetzt der Gott, so hadre nicht mit mir.
Wo warst du denn, als man die Welt geteilet?
Ich war, sprach der Poet, bei dir.

Mein Auge hing an deinem Angesichte,
An deines Himmels Harmonie mein Ohr;
Verzeih dem Geiste, der, von deinem Lichte
Berauscht, das Irdische verlor.

⁵⁷⁾ Εἶναι λοιπὸν ἡ φιλοσοφία καθ' ἡμᾶς οὐχὶ ἐγκυκλοπαιδεῖα τις τῶν ἐπισημῶν, ὡς υπέλαβεν αὐτὴν ἐν ἄλλοις ὁ Αὔγουστος COMTE, σκοπὸν προτιθεμένη νὰ καταλέξη καὶ καταγράψῃ τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν τὰ πορίσματα, ἀλλ' ἐπιστήμη συνθετικὴ καὶ δημιουργικὴ (Πρβλ. καὶ PAULSEN, ἐν Kultur d. Gegenwart, I, 6, σελ. 418).

⁵⁸⁾ Πρβλ. Πολ. 480 Β. 484 Δ. Γοργ. 484 C. 485 Α. Πρωταγ. 335 D. Ἴδὲ καὶ ZELLER, Die Philosophie d. Griechen I, 1⁶, 4 κέξ.

⁵⁹⁾ Μ. τ. φ. Z 1026 α 31. Δ 2 1003 β 18 «τῶν οὐσιῶν ἂν δεῖοι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ἔχειν τὸν φιλόσοφον». Ἴδὲ καὶ ZELLER, ἐν τῷ εἰρ. τόπῳ.

⁶⁰⁾ Τὸ ὄνομα μεταφυσικὴ προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅρου μετὰ τὰ φυσικά, ὡς ἐκλήθη ἡ πρώτη φιλοσοφία τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπειδὴ μετὰ τὰ φυσικά συγγράμματα ἐτάχθη ἐν τῇ ἐκδόσει τῇ γενομένῃ ὑπὸ Ἀνδρονίκου τοῦ Ροδίου. Ἡ μεταφορικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου εὐρηταὶ παρὰ τοῖς ἔπειτα. Ὁ Ἐρῆνιος εἶπε «μετὰ τὰ φυσικά λέγονται ἅπερ φύσεως ὑπερῆρται καὶ ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον εἰσὶ», καὶ κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα μ. Χ. ἐλέγετο ἢ μετὰ τὰ φυσικά πραγματεία. Ὁ δὲ ὅρος *metaphysica*, μεταφυσικὴ εἶναι τῶν σχολιαστικῶν (Πρβλ. EUCKEN, Geist. Ström. d. Gegenwart, 1909, σελ. 108, σημ.).

Ἐν Γερμανίᾳ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Καντίου αἱ ἐμπειρικαὶ ἐπιστῆμαι ἐκράτησε νὰ ἀντιτάσσωνται τῇ φιλοσοφίᾳ. Ἡ φιλοσοφία κατὰ τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἀσχολεῖται περὶ γενικεύσεις καὶ ζητεῖ τὰς πρώτας τῶν ὄντων αἰτίας καὶ ἀρχὰς, αἱ φιλοσοφικαὶ δ' ἐπιστῆμαι ἀποτελοῦσι τὸν δεύτερον ὄροφον τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος τῶν ἐπιστημῶν, οὗ τὸν πρῶτον κατέχουσιν αἱ ἐμπειρικαὶ ἐπιστῆμαι.

Οὕτω δὲ διακρίνονται φυσικαὶ ἐπιστῆμαι καὶ φιλοσοφία τῆς φύσεως, ἐπιστήμη τοῦ δικαίου καὶ φιλοσοφία τοῦ δικαίου, ἱστορία καὶ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας καὶ οὕτως ἕξης (Προβλ. καὶ VOLKELT, Vorträge, 1892, σελ. 35). Καὶ ὁ PAULSEN, ὅστις ἐν εὐρυτέρῃ ἐννοίᾳ ταυτίζει τὴν φιλοσοφίαν πρὸς τὴν ὅλην ἐπιστήμην, δέχεται ἵνα ἐν στενωτέρῃ ἐννοίᾳ φιλοσοφία ὀνομάζεται ἡ ἐπιστήμη, ἥτις ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστοτέλους τὰς πρώτας τῶν ὄντων ἀρχάς καὶ τὸ ὄν ἢ ὄν ἐξετάζει (Einl. σελ. 42).

¹¹⁾ Προβλ. καὶ PAULSEN, Einl. σελ. 36 « Ein Philosoph wäre also hienach jeder wissenschaftliche Forscher, in dem die Idee der Einheit aller Erkenntnis lebendig ist, sein engeres Forschungsgebiet mag gelegen sein, wo es will, in der Physik oder der Psychologie, in der Astronomie oder der Geschichte ».

¹²⁾ Πένταθλος ἐκ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων λέγεται παρὰ Διογένηι Λαερτίῳ ὁ Δημόκριτος: « Καὶ ἦν ὡς ἀληθῶς ἐν φιλοσοφίᾳ πένταθλος ἤσκητο γὰρ τὰ φυσικά, καὶ τὰ ἠθικά, ἀλλὰ καὶ τὰ μαθηματικά καὶ τοὺς ἐγκυκλίους λόγους καὶ περὶ τεχνῶν πᾶσάν εἶχεν ἐμπειρίαν » (Θ', 37 Προβλ. καὶ τὸ τοῦ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ « Δημόκριτος εἶπκε περὶ ἀπάντων φροντίσαι· περὶ γεν. καὶ φθορᾶς I, 2. 315 a 35 καὶ τὰ τοῦ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ περὶ συνθ. λέξ. κειρ. 24, ἔνθα τὸν Δημόκριτον τάσσει παρὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλην). Ἀλλὰ δὲν νοοῦμεν τὸν φιλόσοφον ἡμεῖς ἐν πᾶσιν ὑπακρῶν, ὡς λέγεται ἐν τοῖς τοῦ ΨΕΥΔΟΠΛΑΤΩΝΟΣ Ἀντερρασταῖς (135 D κέξ. Ἄρ' ἐννοῶ, ἔφη, ὅσον λέγεις τὸν φιλόσοφον ἄνδρα; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν, ὅσοι ἐν τῇ ἀγωνίᾳ εἶσιν οἱ πένταθλοι πρὸς τοὺς δρομῆας ἢ τοὺς παλαιστὰς, καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τούτων μὲν λείπονται καὶ τὰ τοῦτων ἄλλα καὶ δευτεροὶ εἶσι πρὸς τούτους, τῶν δὲ ἄλλων ἀθλητῶν πρῶτοι καὶ ρικῶσιν αὐτούς. Τίχ' ἂν ἴσως τοιοῦτόν τι λέγοις καὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὑπεργάζεσθαι τοὺς ἐπιτηδεύοντας τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα τῶν μὲν πρώτων εἰς ξύνεσιν περὶ τὰς τέχνας ἐλλείπεσθαι, τὰ δευτερεῖα δ' ἔχοντας τῶν ἄλλων περιεῖναι καὶ οὕτω γίνεσθαι περὶ πάντα ὑπακρῶν τινα ἄνδρα τὸν περιλοσοφηκότις τοιοῦτόν τινα μοι δοκεῖς ἐνδείκνυσθαι. Καλῶς γὰρ μοι, ἔφη, ὁ Σωκράτης, φαίνεται ὑπολαμβάνειν τι περὶ τοῦ φιλοσόφου »).

¹³⁾ « Ὁ μὲν γὰρ συνοπτικὸς διαλεκτικὸς », ΠΛΑΤΩΝ ἐν Πολιτείᾳ (537 C).

¹⁴⁾ Εἰκόνα τοῦ φιλοσόφου, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ PAULSEN (Einl. σελ. 45), παρέχει ὁ Goethe, ὁ μέγας ποιητὴς καὶ φιλόσοφος, ἐν Torquato Tasso (Πράξ. A', σκην. α')

Sein Ohr vernimmt den Einklang der Natur;
Was die Geschichte reicht, das Leben gibt,
Sein Busen nimmt es gleich und willig auf;
Das weit Zerstreute sammelt sein Gemüt,
und sein Gefühl belebt das Unbelebte.

¹⁵⁾ Τοῦλάχιστον τὸ φιλοσοφικὸν μέρος αὐτῆς. Μέχρι τοῦδε ὑπάγεται εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἡ ἐμπειρικὴ ψυχολογία. Εἶναι δ' ἀληθές ὅτι ἡ ἐπιστήμη αὕτη, ἐπειδὴ ἐξετάζει τὰ γεγονότα τῆς συνειδήσεως, ἐγγυτάτη θὰ διατελῇ οὕσα τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ ἂν ὑπὸ πάντων ἀναγνωρισθῇ ποτε, ὅτι πρέπει νὰ ἀποβῇ αὐτόνομος ἐπιστήμη.

⁶⁰⁾ Ὁ WUNDT διαιρεῖ ὡς ἑξῆς: Φιλοσοφία: Α' Γνωσιολογία-μεθοδολογία Β' Μεταφυσική α') γενική, β') εἰδική, ἣτις περιλαμβάνει φιλοσοφίαν τῆς φύσεως (κοσμολογίαν, βιολογίαν, ἀνθρωπολογίαν), φιλοσοφίαν τοῦ πνεύματος, ὑφ' ἣν ὑπάγονται ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία τοῦ δικαίου, ἡ καλλολογία, ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας (Einl. σελ. 85). Ὁ EISLER ἀκολουθεῖ τῷ WUNDT, ἀλλ' εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ πνεύματος προσθέτει καὶ τὴν φιλοσοφικὴν ψυχολογίαν (ὡς ἐποίει ἄλλοτε καὶ ὁ Wundt) καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἱστορίας (Einl. σελ. 18 κέξ). Κατὰ KÜLPE ἡ φιλοσοφία εἶναι: Α') Γενικὴ περιλαμβάνουσα τὴν γνωσιολογίαν καὶ τὴν μεταφυσικὴν Β') Εἰδική, ὑφ' ἣν ὑπάγονται ἡ φιλοσοφία τῆς φύσεως, ἡ ψυχολογία, ἡ ἠθικὴ, ἡ φιλοσοφία τοῦ δικαίου, ἡ καλλολογία, ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας (Einl. σελ. 19). Ἄλλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ PAULSEN (Einl.²¹, 1909, σελ. 45 κέξ. καὶ ὁ JERUSALEM Einl.⁴, 1909, σελ. 15) διαιροῦσιν ἄλλως.

⁶¹⁾ Παλαιότεται περὶ κόσμου θεωρίαι εἶναι αἱ μυθολογικαί, αὗται δ' ἐγένοντο ἀφετηρία καὶ βάσις τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν διὸ καὶ πρώτη φιλοσοφία ὠνομάσθη ὁ μῦθος. Ἄλλ' αἱ μυθολογικαὶ αὗται θεωρίαι, κυρίως τῆς φαντασίας καὶ τοῦ συναίσθηματος προῖόν, εἶναι πλήρεις ψευδῶν ἀντιλήψεων καὶ ἐρμηνειῶν. Ἐν τῇ φύσει προσωποποιοῦσι τὰ πάντα καὶ τὰ φαινόμενα θεωροῦσιν οὐχὶ ἀποτελέσματα φυσικῶν νόμων, ἀλλὰ προῖόντα τῆς βουλήσεως δαιμόνων καὶ πνευμάτων. Ὅμοιοι εἶναι συνήθως καὶ αἱ περὶ κόσμου θεωρίαι τῶν ποιητῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφικὴ περὶ κόσμου θεωρία πειρᾶται νὰ εὕρῃσκῃ τὰς ἀληθεῖς τῶν ὄντων καὶ τῶν φαινομένων αἰτίας (Πρὸβλ. καὶ WUNDT, Einl. σελ. 86 καὶ PAULSEN, Einl. σελ. 2· καὶ EISLER, Einl. 1905, σελ. 4).

⁶²⁾ Erste Einleit. in die Wissenschaftslehre, WW. I, 446.

⁶³⁾ Vorlesungen über die Methode des Akad. Studiums, WW. V, 325.

⁶⁴⁾ Phänomenologie des Geistes, WW. II, 56.

⁶⁵⁾ Ὁ KANTIOS ἐζήτησε νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν παλαιότεραν μεταφυσικὴν (ἐν Kritik der reinen Vernunft, 1781), ἐπολέμησαν δ' αὐτῇ ὁ HUME (ἐν Treatise on human Nature 1739-1740) καὶ ὁ COMTE (ἐν Cours de philos. positive, 1830-42) καὶ ὁ F. A. LANGE, ὅστις ὠνόμασεν αὐτὴν Begriffsdichtung, καὶ ὁ RIEHL (Der philos. Kritizismus, II, 26, 85 κ. ἄ.) καὶ ὁ WINDELBAND (Praeludien, σελ. 39) κ. ἄ.

⁶⁶⁾ Τῆς ἐμπειρικῆς ἢ ἐπαγωγικῆς μεταφυσικῆς ἰδρυταὶ ἐγένοντο κυρίως ὁ FECHNER (Πρὸβλ. Zend-Avesta oder über die Dinge des Himmels und des Jenseits, 1906), ὁ ED. V. HARTMANN (Philosophie des Unbewussten¹¹, 1904) καὶ ὁ WUNDT (System der Philosophie², 1907. Πρὸβλ. καὶ Metaphysik, ἐν Kultur der Gegenwart, I, 6, 1906, σελ. 103 κέξ.).

⁶⁷⁾ Πρὸβλ. WUNDT, Metaphysik, ἐν Kultur d. Gegenwart, I, 6, σελ. 133· « Der philosophische Metaphysiker würde — nicht mehr ein souveräner Bauherr sein, der seine Pläne ganz nach eigener Phantasie oder mit den Hilfsmitteln der zufälligen Erfahrungen, die er gesammelt, ausführte, sondern ein Architekt, der auf dem Terrain des positiven Wissens, unter der Aufsicht und nach den Bedürfnissen der hier befehlenden Sondereigentümer sein Werk zu vollenden und überall darauf zu sehen hat, dass die Teile zu einem harmonischen Ganzen zusammenstimmen ». Καὶ ὁ PAULSEN διδάσκει, ὅτι οὔτε ἡ φιλοσοφία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τῶν

ἐπὶ μέρους ἐπιστημῶν, οὔτε αἱ καθ' ἑκάστης ἐπιστῆμαι ἄνευ τῆς φιλοσοφίας (Einl. σελ. 39 κέξ.). Ἴδὲ καὶ τὰ τοῦ KÜLPE· « Will die Metaphysik die Einzelwissenschaften nicht ergänzen, sondern ersetzen, will sie ersinnen, was diese erforschen, dann wird sie sich gefallen lassen müssen, als Unwissenschaft beiseite geschoben zu werden » (Einl.⁴, 1907, σελ. 30).

⁷⁴⁾ Πρὸβλ. ἰδίᾳ K. MARBE, Fortschritte der Psychologie und ihrer Anwendungen I, 1, 1912, ἐνθα ἐξετάζεται ἡ πρὸς τὴν ψυχολογίαν σχέσις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἱατρικῆς καὶ τῆς γλωσσολογίας καὶ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς καλλολογίας καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς παιδαγωγικῆς καὶ τῆς νομικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, εὐρίσκειται δὲ καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία. Ὅτι εἰς τὸν νομικὸν πρὸ πάντων ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ψυχολογία, καὶ ὁ HANS REICHEL (Über forensische Psychologie, 1910) δεῖκνύει διὰ μακρῶν καὶ ἄλλοι πλείστοι. Ὁ ἐν Βερολίῳ διαπρεπὴς καθηγητὴς τοῦ ποινικοῦ δικαίου FR. v. LISZT λέγει περὶ τῆς ψυχολογίας τὰ ἑξῆς· « Auch in den weitesten Kreisen dürfte heute die Überzeugung sich eingewurzelt haben, dass der in der Strafrechtspflege tätige Jurist ohne gründliche psychologische (auch psychiatrische) Vorbildung seiner wichtigen und schwierigen Aufgabe nicht gewachsen ist. Zugleich aber auch die beschämende Erkenntnis, dass es an dieser Vorbildung in den meisten Fällen völlig mangelt — bleibt dem jungen Juristen kein anderer Weg übrig, um sich die ihm fehlenden Kenntnisse zu verschaffen, als der Besuch psychologischer Vorlesungen oder das Studium psychologischer Lehrbücher und Schriften » (Πρὸβλ. Otto Lipman, Grundriss der Psychologie für Juristen, 1908, Vorwort). Μυσίας ἄξια εἶναι καὶ ὅσα ὁ πολὺς IHERING ἐν τῷ ἀξιολόγῳ βιβλίῳ « Der Zweck im Recht » (ἔκδ. 2. 1884 ἐν τῷ προλόγῳ) περὶ τῆς φιλοσοφίας εἶπε· « Wenn ich es je bedauert habe, dass meine Entwicklungszeit in eine Periode gefallen ist, wo die Philosophie in Misscredit gekommen war, so ist es bei dem gegenwärtigen Werk. Was damals unter der Ungunst der herrschenden Stimmung von dem jungen Manne versäumt worden ist, hat von dem gereiften nicht mehr nachgeholt werden können ». Ἀλλὰ περὶ τούτων θὰ γράψωμεν τὰ προσήκοντα ἐν ἄλλῳ τόπῳ.

⁷⁵⁾ SALLUSTI De conjur Catilinae, c. 1, 1.

⁷⁶⁾ Πρὸβλ. VOLKELT, Vorträge, 1892, σελ. 91 κέξ. 167 κέξ., DILTHEY, ἐν Kultur d. Gegenwart, I, 6, σελ. 30 κέξ.

⁷⁷⁾ Πρὸβλ. τὰ παρ' ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΕΙ (ἐν Βατραχίοις, στίχ. 1008 κέξ., Bergk)

τίνος οὐνεκα γρη῏ θαυμάζειν ἄνδρα ποιητήν;
Δεξιότητος καὶ νοουθεσίας, ὅτι βελτίους τε ποιῶμεν
τοὺς ἄνθρώπους ἐν ταῖς πόλεσιν.

⁷⁸⁾ Ὅτι ἠθικὰς ἀρχὰς δύναται νὰ ἔχη πᾶν φιλοσοφικὸν σύστημα, θὰ δείξωμεν ἄλλαχοῦ. Ὁ PIERRE BAYLE ἐδίδαξεν ἤδη ὅτι καὶ οἱ ἄθεοι δύνανται νὰ ἔχωσιν ἠθικὰς ἀρχὰς (Πρὸβλ. καὶ PAULSEN, Ethik, I, σελ. 328. Ἴδὲ καὶ VOLKELT, Vorträge, σελ. 97 κέξ. καὶ σημείωσιν 213).

⁹⁹⁾ Πρὸβλ. ἰδίᾳ κεφ. 29, ἐν ᾧ λέγονται καὶ τὰ ἑξῆς· « Ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὡ φίλε Σώκρατες, ἔφη ἡ Μαντινικὴ ξένη, εἶπερ πον ἄλλοθι βιωτὸν ἀνθρώπων, θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν. — Ἐγὼ οἶμι, ἔφη, φαῦλον βίον γίνεσθαι ἐκεῖσε βλέποντος ἀνθρώπου καὶ ἐκεῖνο ᾧ δεῖ θεωμένου καὶ ξυρότος αὐτῆ; ἢ οὐκ ἐνθυμεῖ, ἔφη, ὅτι ἐνταῦθα αὐτῷ μοναχοῦ γενήσεται, ὁρῶντι ᾧ ὁρατὸν τὸ καλόν, τίκτειν οὐκ εἰδωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδῶλον ἐφαπτομένῳ, ἀλλ' ἀληθῆ ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένῳ· τεκόντι δὲ ἀρετὴν ἀληθῆ καὶ θεωρούμενῳ ἐπάρχει θεωρεῖται γενέσθαι καὶ εἶπερ τῷ ἄλλῳ ἀνθρώπων ἀθανάτῳ καὶ ἐκεῖνῳ; »

¹⁰⁰⁾ Κεφ. 27.

¹⁰¹⁾ Μάλιστα ὁ ΣΗΙΝΟΖΑΣ, καθ' ὃν ἡ γνῶσις συντελεῖ καὶ εἰς τὴν καταστολήν τῶν παθῶν καὶ τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην (Ethica V, 3. 6. 15 κ. ἄ.).

¹⁰²⁾ Ἄπομν. Α' 1.

¹⁰³⁾ ΣΕΞΤ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ πρὸς Ἡθ., 169.

¹⁰⁴⁾ ΠΛΟΥΤ. π. τ. ἀρεσκ. τοῖς φιλοσόφοις, ἐν τῷ προοιμίῳ· Πρὸβλ. καὶ SENECAE Epist. 89, 7. CIC. Tuscul. Disp. I, 26. 64. De fin. II, 2).

Κατὰ τοὺς Στωικούς καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «περὶ παιδῶν ἀγωγῆς» συγγράμματος εἶπε· « Δεῖ τῆς ἄλλης παιδείας ὥσπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν — Διὰ γὰρ ταύτην ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γνῶναι τί τὸ καλόν τί τὸ αἰσχρὸν, τί τὸ δίκαιον τί τὸ ἀδίκον, τί τὸ συλλήβδην αἰρετὸν τί τὸ φευκτὸν. Πῶς θεοῖς πῶς γονεῦσι πῶς πρεσβυτέροις πῶς νόμοις πῶς ἀλλοτριῶις πῶς ἄρχουσι πῶς φίλοις πῶς γυναιξί πῶς τέκνοις πῶς οἰκέταις χρηστέον ἐστὶ » (κεφ. 10)· καὶ ὁ ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ παρὰ Στοβαίῳ· « Τίς μέντοι ἐπιστήμη πρὸς σοφροσύνην ἄγει πλὴν φιλοσοφίας, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν αὕτη γὰρ διδάσκει μὲν ἐπάνω ἡδονῆς εἶναι, διδάσκει δ' ἐπάνω πλεονεξίας· διδάσκει δὲ ἀγαπᾶν εὐτέλειαν· ἐθίζει δ' αἰδῶ ἔχειν, ἐθίζει δὲ γλώττης κρατεῖν· τάξιν δὲ καὶ κόσμον καὶ εὐσχημοσύνην περιποιεῖ καὶ ὅλως τὸ ἐν κινήσει καὶ σχέσει πρόπον ».

¹⁰⁵⁾ Jenseits von Gut u. Böse, σελ. 153 κέξ. 215, 261 κ. ἄ.

¹⁰⁶⁾ Περὶ τοῦ Πλάτωνος εἶπεν ὁ HEBLER· « Die ganze Geschichte dürfte keinen Eroberer und keinen Gesetzgeber kennen, welcher eine nachhaltigere Wirkung auf die Folgezeit ausgeübt, als dieser 'Träumer' » (Die Philosophie gegenüber dem Leben und den Einzelwissenschaften², 1874, σελ. 6.

¹⁰⁷⁾ Tuscul. Disput. V, 2. Πρὸβλ. καὶ ΙΣΟΚΡ. Πανηγ., κεφ. 13.

¹⁰⁸⁾ Τιμ. XVI, 47. Πρὸβλ. καὶ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, Μ. τ. φ. Α 2. 983 α 5 « ἢ γὰρ (φιλοσοφία) θειοτάτη καὶ τιμωτάτη ».

¹⁰⁹⁾ Ὁ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ἐν Μετεωρολογικοῖς (Β', β. 358 β 29) ποιεῖται λόγον περὶ διατηρήσεως τοῦ ὅλου λέγων· « οὔτε αἰεὶ τὰ αὐτὰ μέρη διαμένει, οὔτε γῆς οὔτε θαλάττης, ἀλλὰ μόνον ὁ πᾶς ὄγκος ». Σαφέστερα λέγονται τὰ πράγματα παρὰ ΛΟΥΚΡΗΤΙΩ (De rerum natura V, 294 κέξ.).

¹¹⁰⁾ « Φησὶν Ἄναξίμανδρος », γράφει ὁ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ, « τὸ ἐκ τοῦ αἰδίου γόνιμον θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ κόσμου ἀποκριθῆναι, καὶ τινα ἐκ τούτου φλογὸς σφαῖραν περιφυῆναι τῷ περὶ τὴν γῆν ἀέρι, ὡς τῷ δένδρῳ φλοιόν, ἧς ἀπορραγείσης καὶ εἰς τινὰς ἀποκλεισθείσης κύκλους ὑποστῆναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας » (Στρομ., ἔκδ. Γρ. Βερναρδάκη, 1896, τόμ. 7, σελ. 37).

¹¹¹⁾ « Τὰ μὲν ἀπλανῆ τῶν ἀστρῶν καὶ τὸν ἄλιον μένειν ἀκίνητα, τὴν δὲ γῆν περι-

φέρεσθαι περὶ τὸν ἄλιον κατὰ κύκλον περιφέρειαν » (ΑΡΧΙΜΗΔΟΥΣ Ψαμμίτης, σελ. 314, Tozell).

¹²²⁾ ΠΛΟΥΤ. ἩΘ. VII, σελ. 37 Βερναρδάκη. ΕΜΠΕΔΟΚΛ. στίχ. 276 κέξ. MULLACH, Fragm. philos. graec. I. 8 κέξ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ φυσ. ἀκροάσεως 198 β 16 κέξ. Π. ζ. μορ. 640 α 18. Πρὸς. καὶ ZELLER, Über die griech. Vorgänger Darwin's, Vorträge u. Abhandlungen III, 1884, 37.

¹²³⁾ Ὁ Πλάτων εἶναι κατὰ PAULSEN πατὴρ τῆς τῶν Ἑσπερίων φιλοσοφίας («Vater der abendländischen Philosophie», ἐν Kultur d. Gegenwart I, 6, σελ. 418).

¹²⁴⁾ ΟΜΗΡΟΥ Ἰλιάδ. Z 208.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ